



Warszawa, 17 lutego 2014 r.

**Stanowisko Platformy Współpracy Organizacji Poradniczych
wobec propozycji dotyczących zwolnienia z podatku VAT bezpłatnej pomocy prawnej
zawartej w projekcie ustawy o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej (wersja
z dnia 2 października 2013 roku)**

1. Platforma Współpracy Organizacji Poradniczych, skupiająca 40 organizacji pozarządowych i studenckich poradni prawnych świadczących poradnictwo prawne i obywatelskie, z zadowoleniem przyjęła fakt, że Ministerstwo Gospodarki uwzględniło w projekcie ustawy o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej kwestię zwolnienia z podatku VAT bezpłatnej pomocy prawnej. Jest to odpowiedź na zgłaszane przez prawników i organizacje świadczące poradnictwo prawne i obywatelskie postulaty dotyczących konieczności uregulowania tej kwestii.
2. Propozycja zawarta w projekcie jest z pewnością krokiem w dobrą stronę, ale pojawiają się istotne wątpliwości, co do skutków wejścia w życie proponowanego rozwiązania.
3. Istnieją poważne obawy, iż wspomniana regulacja spowoduje, że bezpłatne poradnictwo prawne będzie udzielane wyłącznie czy też głównie osobom pobierającym zasiłki stałe lub okresowe z pomocy społecznej, co stoi w ewidentnej sprzeczności z dotychczasową praktyką. Najczęściej bowiem bezpłatne poradnictwo prawne świadczone jest przez prawników dla wszystkich osób potrzebujących, bez względu na dochód, czego najlepszym przykładem jest akcja „Niebieski Parasol” Krajowej Izby Radców Prawnych, do której w Ocenie Skutków Regulacji odwołuje się Ministerstwo Gospodarki.
4. Ograniczenie kręgu odbiorców bezpłatnych porad prawnych będzie dotyczyć nie tylko porad świadczonych przez samorządy prawnicze czy kancelarie prawne. Chcemy to wyraźnie podkreślić, gdyż w Ocenie Skutków Regulacji Ministerstwo Gospodarki jako beneficjentów proponowanego rozwiązania – obok odbiorców bezpłatnej pomocy prawnej – wymienia jedynie adwokatów, aplikantów adwokackich i radców prawnych.



Skutki wejścia w życie proponowanego rozwiązania dotyczyć będą także bezpłatnych porad prawnych świadczonych przez wiele organizacji pozarządowych i instytucji publicznych (na przykład urzędów gmin czy ośrodków pomocy społecznej), w przypadku których porad udzielają prawnicy nie pobierający za to wynagrodzenia. Z kompleksowych badań poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce przeprowadzonych w 2012 roku przez Instytut Spraw Publicznych wynika, że 24% organizacji pozarządowych i 21% instytucji publicznych świadczących bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie nie płaci żadnego wynagrodzenia osobom udzielającym porad, a są nimi najczęściej (59%) prawnicy. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że będą oni chcieli udzielać porad prawnych wyłącznie osobom pobierającym zasiłki z pomocy społecznej, a więc najuboższym, podczas gdy obecnie zdecydowana większość podmiotów publicznych i niepublicznych świadczących poradnictwo prawne i obywatelskie (93%) nie stawia osobom korzystającym dodatkowych warunków, na przykład dochodowych.

5. Ze wspomnianych badań poradnictwa wynika również, że wskazany przez Ministerstwo Gospodarki krąg osób uprawnionych do korzystania z bezpłatnej pomocy prawnej zwolnionej z podatku VAT nie jest grupą społeczną, dla której porady prawne są adekwatnym instrumentem rozwiązywania problemów życiowych. Osoby pobierające zasiłki stałe lub okresowe z reguły wymagają wsparcia pracownika socjalnego czy psychologa, a nie prawnika. Tym bardziej, że najczęściej i tak ich bezradność życiowa powoduje, że nie są w stanie wykorzystać samodzielnie udzielonej im porady prawnej.
6. Nie dostrzegamy także istotnych przesłanek formalno-prawnych czy też ważnych względów społecznych, które przemawiałyby za proponowanym ograniczeniem kręgu osób uprawnionych do korzystania z pomocy. Co więcej, proponowane ograniczenie podmiotowe stoi w wyraźnej sprzeczności z ustawą o pomocy społecznej, z której wynika, że poradnictwo prawne jest świadczone bez względu na dochód (art. 46 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej).
7. Problemy może rodzić także użyte w projekcie pojęcie pomoc prawna. To pojęcie, definiowane w prawie o adwokaturze i ustawie o radcach prawnych, jest ogólne,

nieostre i tworzy otwarty katalog czynności prawnych, na co zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku dnia 26.11.2003 r., sygn. akt SK 22/02. W praktyce może oznaczać to stymulowanie - poprzez zwolnienie podatkowe - działań daleko wykraczających po za obecnie praktykowane poradnictwo prawne i obywatelskie.

8. Dlatego doceniając intencje autorów projektu ustawy uważamy, że należy ponownie rozważyć kształt proponowanego rozwiązania pod kątem ograniczenia ryzyka pojawienia opisanych skutków jego wejścia w życie i wyeliminowania niejasności interpretacyjnych. Naszym zdaniem warto w tym zakresie wykorzystać propozycje wcześniej formułowane przez środowiska związane z poradnictwem prawnym i obywatelskim. Platforma Współpracy Organizacji Poradniczych ze swojej strony deklaruje gotowość udziału w dopracowaniu proponowanego rozwiązania.

/opr. Tomasz Schimanek/

W imieniu organizacji:

Stowarzyszenie Federacja Konsumentów,
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej,
Związek Biur Porad Obywatelskich,
Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych,
Stowarzyszenie Rudzkie Konto Pomocy,
Stowarzyszenie Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego DOGMA,
Fundacja "Rodzice Szkole",
Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych,
Fundacja Cognosco,
Krajowy Komitet Wychowania Resocjalizującego,
Stowarzyszenie Sieć Obywatelska - Watchdog Polska,
Pomorska Fundacja Rozwoju Kultury i Sztuki,
Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa,

Agata Winiarska, koordynator Programu „Obywatel i Prawo”,
Instytut Spraw Publicznych.